

ІНВЕСТУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЛЬВІВЩИНИ

С.О. Матковський¹, Л.В. Сотнікова²

¹Львівський національний університет імені Івана Франка, начальник Головного управління статистики у Львівській області

²НТК статистичних досліджень, начальник відділу статистики інвестицій та будівництва ГУС у Львівській області

У статті проведено аналіз інвестиційного забезпечення інновацій в промисловості Львівської області, визначено вплив інвестування на розвиток інноваційної діяльності, вивчення зарубіжного досвіду фінансування інноваційного розвитку.

Ключові слова: інновації, інвестиції, витрати на інновації, інноваційна активність, джерела фінансування.

Інвестиції й інновації — взаємопов'язані економічні категорії, без яких неможливий економічний розвиток країни. Разом з тим, ці сфери найбільше зазнали негативного впливу економічної кризи. На даний час склалася така ситуація, що інновації звелися до мінімального рівня, а інвестиції спрямовуються переважно у проекти з короткостроковими цілями.

Здійснення інновацій нерезально без вкладання інвестицій, і навпаки, капітальні вкладення мають мати інноваційний характер, оскільки недоцільно відтворювати основні засоби, що не відповідають сучасним технологічним вимогам.

Мета роботи – визначення впливу інвестування на розвиток інноваційної діяльності, проведення аналізу інвестиційного забезпечення інновацій у промисловості Львівської області, вивчення зарубіжного досвіду фінансування інноваційного розвитку.

Проблемам інвестування інновацій приділяють увагу багато вчених-економістів, зокрема Козик В., Жураковська М., Гринько Т., Гриньова В.М., В.Л. Гаврилова, Пивоваров С.Э., Майзель А.И та ін.

Нестабільна економічна ситуація негативно позначилася на інноваційній активності підприємств області. Минулого року зменшилась кількість інноваційно активних підприємств, значно скоротилися витрати на інноваційні заходи та обсяг реалізованої інноваційної продукції, а також кількість освоєних нових видів продукції.

У 2010 році інноваційні заходи, спрямовані на підвищення технічного рівня виробництва і випуску нової продукції як для ринку, так і для підприємства, здійснювали 102 промислові підприємства Львівської області, що на 3,8% менше, ніж попереднього року. Частка інноваційно активних підприємств у загальній кількості обстежених промислових підприємств склала 13,4%.

Більш активно займались технологічними інноваціями підприємства машинобудування, хімічної та нафтохімічної промисловості (по 18,8% від загальної кількості підприємств галузі), металургійного виробництва та виробництва готових металевих виробів (17,5%), виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів (15,7%).

У 2010 році впровадженням інновацій займались 88 промислових підприємств області, або 86,3% інноваційно активних підприємств. Серед них інноваційні процеси впроваджувало 41 підприємство, 32 промислові підприємства займалися впровадженням нових видів продукції. Організаційні і маркетингові інновації минулого року здійснювали 26 промислових підприємств.

Найпоширенішим напрямом інноваційної діяльності є продуктові інновації. У 2010 році освоєно і поставлено на ринок 117 найменувань інноваційних видів матеріалів, виробів, продуктів і нової техніки, що на 23% менше, ніж у 2009 році, з них 31 (26,5%) – нові види техніки.

Торік у промисловості області впроваджені 63 нові технологічні процеси, що на 12,5% більше, ніж попереднього року. Із загальної кількості 17 процесів – маловідхідні, ресурсозберігальні, безвідхідні.

Результатом інноваційної діяльності є впровадження інновацій у виробництво і, як наслідок, випуск та реалізація інноваційної продукції. У 2010 році дві третини інноваційно активних підприємств поставляло нову продукцію, з них 13 – нову для ринку і 60 – нову тільки для підприємства. Обсяг реалізованої інноваційної продукції становив 383,6 млн.грн., що порівняно з 2009 роком майже вдвічі менше. Частка у загальному обсязі реалізованої промислової продукції скоротилася з 3,5% у 2009 році до 1,6% - торік. У середньому в Україні цей показник теж зменшився на 0,9 в.п. і становив 3,8%, а серед інших регіонів Львівщина посіла 20 місце.

Загалом на інноваційні заходи у 2010 році промислові підприємства області витратили 139,3 млн.грн., що на третину менше, ніж у 2009 році. Динаміка обсягу інноваційних витрат у промисловості наведена у рис.1.

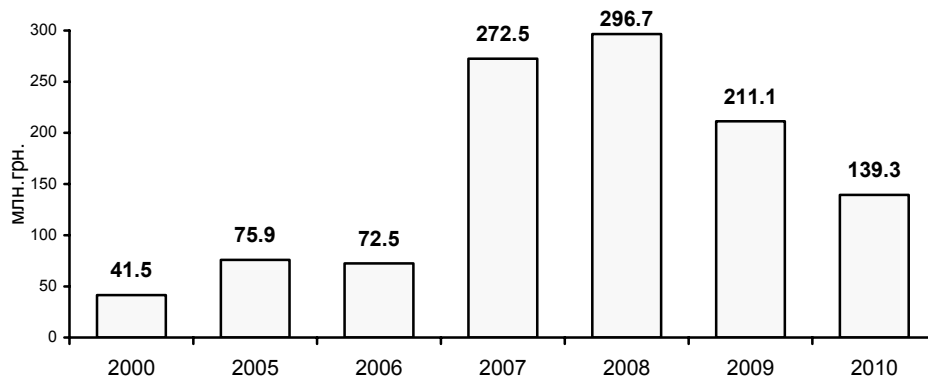

Рис. 1 Обсяг інноваційних витрат у промисловості

На одне підприємство, яке займалось інноваційною діяльністю у Львівській області у 2010 році, припало в середньому 1,4 млн.грн. інноваційних витрат (у

2009 році – 2 млн.грн.). В Україні загалом витрати на одне інноваційне підприємство у 4,1 раза більші і становили в середньому 5,5 млн.грн., а серед регіонів за цим показником Львівщина посідає 19 місце. Так, у Хмельницькій області на одне підприємство у середньому витрачається коштів у 9 разів більше, ніж у Львівській області, в Івано-Франківській області – у 18 разів. Серед регіонів Львівщини найвищий обсяг витрат у розрахунку на одне підприємство був у Моршині (15,4 млн.грн.), Стрию (3,9 млн.грн.), та Дрогобичі (3,3 млн.грн.).

В області існує ряд галузей економіки, зокрема, харчова промисловість, машинобудування, які є найперспективнішими для залучення капіталовкладень, а також мають наукову базу для впровадження інновацій.

Торік найбільше інноваційних коштів було скеровано у виробництво харчових продуктів – 52,7% від загального обсягу, целюлозно-паперове виробництво, видавничу діяльність – 18,9%, машинобудування – 8,2%. Незначні кошти на інноваційні роботи витратили підприємства легкої промисловості – 0,4%, інших галузей промисловості – 1,5%. [5]

Основним напрямом інноваційних витрат підприємств було придбання і впровадження у виробництво машин, обладнання, устаткування та програмного забезпечення. Частка капітальних вкладень у загальному обсязі інноваційних витрат продовжує зростати: з 75% у 2000 році до 81,4% – торік (рис.2). Минулого року на технічне переоснащення промислового виробництва було направлено 113,5 млн.грн. інвестицій в основний капітал, що складає 5,4% від загального обсягу капітальних вкладень у промисловість області (у 2009 році – 2,7%).

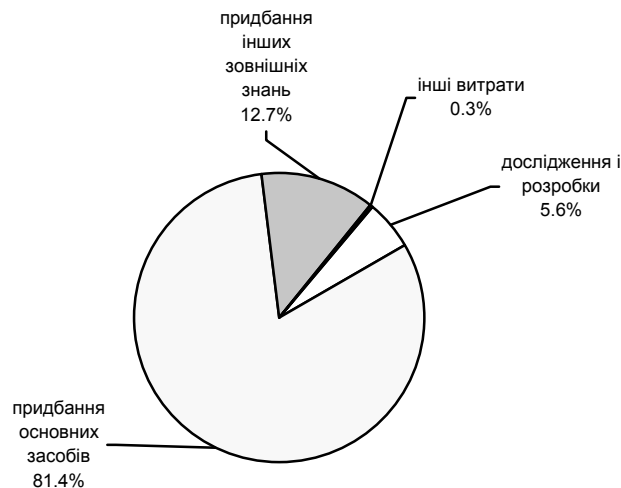

Рис. 2 Структура витрат за напрямками інноваційної діяльності у 2010 році

Придбання машин, обладнання та програмного забезпечення було пріоритетним для підприємств з виробництва харчових продуктів та напоїв (62,6 млн.грн.) та целюлозно-паперового виробництва, видавничої діяльності (25,3 млн.грн.).

Витрати на виконання наукових досліджень та розробок поступово скорочуються і склали торік 7,7 млн.грн., або 5,6% від загального обсягу інноваційних витрат. Більш активно цією діяльністю займалися підприємства машинобудування (62,7% від загального обсягу інноваційних витрат у галузь).

На придбання інших зовнішніх знань (у т.ч виключних майнових прав власності на винаходи, корисні моделі, промислові зразки) промислові підприємства витратили у 2010 році 17,7 млн.грн., або 12,7% від інноваційних витрат (у 2009 році – 8,6%). Більше половини витрат (60%) було здійснено підприємствами харчової промисловості.

Розподіл обсягу фінансування інноваційних витрат у промисловості Львівщини за останні два роки наведений у рис.3.

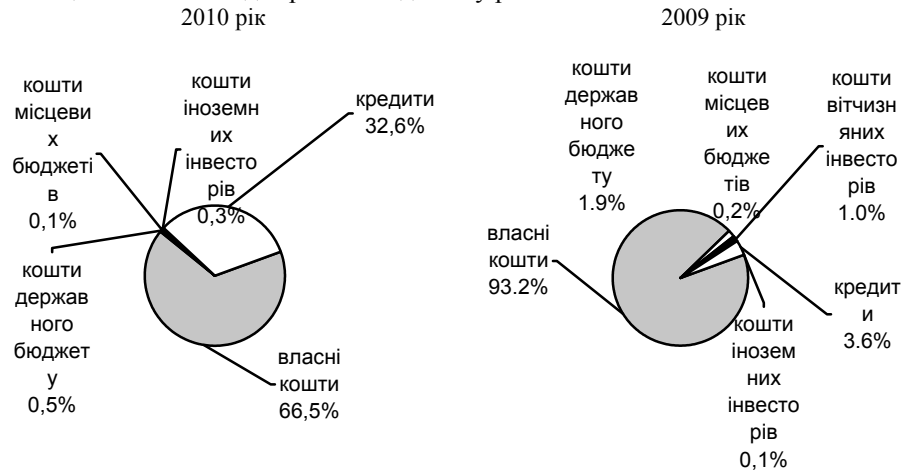

Рис. 3 Розподіл загального обсягу інноваційних витрат за джерелами фінансування

Основним джерелом фінансування витрат на здійснення технологічних інновацій залишаються власні кошти підприємств (92,7 млн.грн.), на які торік припало дві третини загального обсягу (у 2009 році – 93,2%).

Позитивною є тенденція до зростання залучення кредитних коштів, що використовуються підприємствами на інноваційні заходи. Їх частка збільшилась з 3,6% у 2009 році до 32,6% – торік (45,4 млн.грн.). Отримали кредити підприємства з виробництва харчових продуктів, напоїв.

Від іноземних інвесторів на розвиток інноваційної діяльності у 2010 році надійшло лише 353 тис.грн. (0,3% обсягу фінансування інноваційних витрат). Ними користувалися підприємства з оброблення деревини та виробництва виробів з деревини.

На Львівщині як і в Україні в цілому, роль державного бюджету у фінансуванні інноваційних робіт незначна: 0,8 млн.грн. або 0,5% від загального обсягу фінансування (у 2009 році – 1,9%). Централізовані кошти були направлені на здійснення нововведень у постачанні пари та гарячої води (55%) та на підприємствах з виробництва іграшок (45%). Кошти місцевих бюджетів у 2010 році в сумі 121 тис.грн. (0,1%) були направлені на здійснення інноваційної діяльності на підприємствах, що займались виробництвом та розподіленням електроенергії, газу, тепла, води.

В економічно розвинених країнах фінансування інновацій в значній мірі здійснюється за рахунок державних коштів. Наприклад, частка держави у фінансуванні промислових НДДКР у Франції складає 42%, в Німеччині - 36,5%, у Великобританії – 26%. [2]

Разом з тим, у всіх країнах простежується тенденція випереджаючого зростання витрат приватних компаній порівняно з державними. Однак, інвестиції приватних фірм в НДДКР та інновації розглядаються ними як «ризиковані», тобто інвестиції з більшим рівнем ризику недоотримання прибутку порівняно із середнім.

В країнах Західної Європи застосовуються різні методи стимулювання інвестицій в ризиковані інноваційні проекти. Зокрема, Великобританія віддає перевагу підтримці на низькому рівню ставки оподаткування. У свою чергу, Німеччина, Італія та Іспанія мають низькі ставки податків і паралельно проводять активну податкову підтримку фірм, які інвестують в НДДКР. І третю групу складають країни, що мають найвищі ставки податків для юридичних осіб, але й одночасно систему різноманітних спеціальних стимулів для ризикованого підприємництва.

Наприклад, у Великобританії ще у 1983 році введена система стимулювання індивідуальних інвесторів, яка надає податкові знижки інвесторам, що вкладають капітал в нееквітизовані акції молодих інноваційних фірм. Крім того, Великобританія є лідером за обсягом і темпами зростання інвестицій ризикованого капіталу, зокрема там існують податкові пільги для інвесторів венчурного капіталу і створені десятки фондів для підтримки малих та середніх інноваційних фірм. У Франції важливу роль в процесі державної підтримки ризикованого капіталу відіграють націоналізовані банки, спеціалізована біржа і спеціальна організація з фінансування інновацій. [3]

Загалом, інноваційна діяльність на Львівщині залишається на низькому рівні, інновації не відіграють належної ролі для економічного розвитку області. У 2010 році зменшилась кількість інноваційно активних підприємств, значно скоротилися витрати на інноваційні заходи та обсяг реалізованої інноваційної продукції, а також кількість освоєних нових видів продукції.

Залишаються мізерними надходження з державного та місцевих бюджетів на інноваційні заходи і на освоєння нових видів продукції. Водночас, минулого року значно зросли обсяги залучених кредитних коштів. Основним джерелом фінансування інновацій залишаються власні кошти підприємств.

На сучасному етапі необхідною є активізація інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності на усіх рівнях: держави — регіону — галузі — підприємства.

Отже, роль інвестиційного забезпечення для активізації інвестиційної діяльності дуже суттєва. Інвестування є головним джерелом формування виробничого потенціалу, основним механізмом реалізації стратегічних цілей економічного розвитку та інноваційної політики регіону.

Подолати економічну кризу неможливо без інноваційно-інвестиційного буму, відновлення основного капіталу на принципово новій, конкурентоспроможній основі.

2. Пивоваров С.Э., Майзель А.И., Пивоваров И.С. и др. Международный менеджмент. – СПб: Питер, 2000. – 256с.
3. Родченко В.В. Международный менеджмент: Учеб. пособие. - К.: МАУП, 2000. – 240с.
4. Інноваційна діяльність на Львівщині: статистичний збірник, Львів, 2010. – 98с.
5. Інноваційна діяльність промислових підприємств Львівщини у 2010 році: Комплексна економічна доповідь. Львів, 2011. – 17с.

INVESTING FOR INNOVATION DEVELOPMENT LVIV REGION.

Semen Matkovsky, Larysa Sotnikova

This article presents the analysis of investment in industry innovation in Lviv region, determined the impact of investment on the development of innovation, the study of foreign experience financing innovation.

Key words: innovation, investment, spending on innovation, innovation activities, sources of funding.

ИНВЕСТИРОВАНИЕ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ ЛЬВОВСКОЙ ОБЛАСТИ.

Матковский С.А., Сотникова Л.В.

В статье проведен анализ инвестиционного обеспечения инноваций в промышленности Львовской области, определено влияние инвестирования на развитие инновационной деятельности, изучение зарубежного опыта финансирования инновационного развития.

Ключевые слова: инновации, инвестиции, расходы на инновации, инновационная активность, источники финансирования.